

Teologiska fackelbärare efterlyses

»en diskussion om vilka mervärden man hoppas bidra med i lokalsamhället.«

Det pågår en politisk strid om hur välfärdsinsatser ska organiseras. Organiserar välfärd bäst offentligt? Ska vinst vara det rationella incitamentet till utvecklade välfärdsinsatser? Eller är det mångfald och valfrihet som är de eftersträvarvärda kvaliteterna? Och går dessa inriktningar att kombinera?

De senaste decenniernas marknadsorientering av välfärdsinsatsernas organisering har inte lett till att de idéburna icke vinstdrivna verksamheterna tagit marknadsandelar. Man kan idag konstatera att de aktörer som var vana vid marknadsvillkor var framgångsrika i att navigera utifrån de nya förhållandena. Där somliga hade hoppats på avknoppade personalkooperativ formade aktörer med större finansiella muskler stora utförarorganisationer som kunde vinna rationella stordriftsfördelar. Små aktörer som gav anbud kunde inte bjuda under de stora aktörerna. Och många mindre nonprofitverksamheter har inte heller haft utökad verksamhet som mål. Man ville göra på sitt sätt i sin lokala kontext och har sällan siktat på att nå nya marknader.

”Kyrkan har, som inga andra organisationer förmodligen, förutsättningar för att vidareutveckla den existentiella omsorgen”, skriver forskaren Eva Jeppsson Grassman i den 2014 utkomna antologin *Välfärdsinsatser på religiös grund* (recenseras i detta nummer). Men hur? Är det genom att driva kyrkliga äldreboenden, baserat på den expertkunskap församlingens medarbetare har? Eller – för att ta ett förslag från ett seminarium i Göteborgs stift i höstas – köpa in ett antal HVB-hem som tar emot ensamkommande flyktingbarn för att bistå denna, även existentiellt, mycket utsatta grupp människor? I det marknadspräglade sammanhang där välfärdstjänster idag hanteras, blir då församlingens ”existentiella expertis” en konkurrensfördel i värderingen av kyrkans anbud? Men hur blir det då med alla andra verksamheter för utsatta människor, ska församlingen inte ge ”existentiell service” till dessa? Gratis?

Västerås stifts projekt *Aktör för välfärd* visar på intressanta erfarenheter. Utvärderingen från Handelshögskolan (www.svenskakyrkan.se/aktorförvalfard)

visar att projektet knappast alls utvecklade församlingarna i rollen som utförare eller entreprenör av välfärdstjänster, i verksamheter som också skulle generera intäkter. Däremot resulterade projektet i ”en mångfald av församlingsnära projekt”, ofta beskrivna som ”mötesplatser”. Utvärderarna pekar på några institutionella skäl till detta. Församlingarna tolkar sitt ansvar som relaterat till sin geografi, vilket kan vara opraktiskt för driften av välfärdsinstitutioner som behöver en annorlunda resursbas. Medlemsavgifterna, inte ersättning för utförda tjänster, är det som styr tänkandet för vad som kan göras. Man gräver där man står och tänker för lite i nya banor. Socialfondsprojektets kompetensutvecklande syfte förverkligades heller inte till fullo. Församlingsledningarna tog sällan ett strategiskt grepp på frågan om kompetensutveckling för att utveckla församlingarnas verksamhet. Det var mera de enskilda medarbetarnas initiativ som styrde hur utbildningarna i bl.a. projektledarskap och socialt företagande nyttjades. Utvärderarna beskriver det som att ”människors engagemang inte alltid matchar med de organisatoriska förutsättningar de har att verka i” (s.68).

Projektet visar i sin egen redovisning på ett vägval. Är det att bli välfärdsinsatser *utförare* av offentligt garanterade tjänster, eller att utifrån en annan ”relationell” civilsamhälleslogik formera sig som en flexibel *nätverkare*? I båda fallen utmanas församlingar präglade av en kyrkokommunal förvaltningskultur från förra seklet. I båda fallen måste församlingar aktivt arbeta med att knyta in relevant kompetens. I båda fallen krävs en diskussion om vilka mervärden man hoppas bidra med i lokalsamhället. Utvärderarna från Handelshögskolan identifierar – och markerar – behovet av att teologiskt förankra diskussionerna om kyrkans bidrag till människors välfärd. Vilka blir de teologiska ”fackelbärarna” som driver denna fråga?

STIG LINDE

